

กราฟิกดีไซน์ของโปสเตอร์โอลิมปิกฤดูหนาวที่ซัปโปโร 1972

Graphic Design of Poster for Olympic Winter Games, Sapporo 1972

จิรายุ พงษ์วัฒน์ Jirayu Pongvarut

Digital Expression Design Course, Faculty of Art and Design, Tokoha University



Received : October 13, 2020 Revised : October 25, 2020 Accepted : November 15, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายจะทำความเข้าใจผลงานออกแบบโปสเตอร์สำหรับงานโอลิมปิกฤดูหนาว ในค.ศ. 1972 ที่จัดขึ้นที่เมืองซัปโปโร บนเกาะฮอกไกโด ญี่ปุ่นเพียงเป็นเจ้าภาพงานระดับโลกต่อเนื่องกันสองงานคือ โอลิมปิก ฤดูร้อนที่โตเกียว ค.ศ. 1964 และงานเวิลด์เอ็กซ์โปที่โอซาก้า ค.ศ. 1970 เมื่อผนวกกับข้อเท็จจริงที่ว่าโอลิมปิก ฤดูหนาวนั้นมีขนาดเล็กเพราะมีประเทศที่เข้าร่วมไม่มาก เหตุผลก็เพราะเป็นกีฬาสำหรับประเทศที่มีอากาศหนาว เช่น สกีสกิลหรือสเกต ทำให้งานนี้ดูไม่คึกคักเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามในแง่ของการออกแบบโปสเตอร์

งานนี้ นับว่ามีความก้าวหน้าที่น่าสนใจ การศึกษาใช้วิธีการสำรวจความสามารถเชิงเทคโนโลยี การสร้างสรรค์และการพิมพ์ ผลการศึกษาพบว่า โปสเตอร์ที่เน้นประเด็นการสื่อสารที่ “ความเคลื่อนไหว” อาศัยเทคนิคในการถ่ายภาพขั้นสูงและการพิมพ์ที่ยอดเยี่ยมรวมไปถึงกระบวนการออกแบบและกำกับศิลป์ที่ชาญฉลาด

คำสำคัญ โอลิมปิก 1972 / งานออกแบบกราฟิก / คะเมะคุระ ยูสะคุ / เทคนิคการถ่ายภาพ / เทคนิคการพิมพ์

Abstract

This article aimed to study Winter Olympic poster 1972 held in Sapporo, Hokkaido. Before this, Japan has just hosted 2 International events; The Olympic 1964 (Tokyo) and The Expo 1970 (Osaka). Comparing to summer Olympic, the winter Olympic is a smaller event participated only a small number of countries from the cold weather zone with main competitions are ski or skate. This event was thus not a main event in the full meaning but in term of graphic design the Japanese designers did their best to delivered one of the best poster design in the Olympic history. This study surveyed photography methods and printing capability which supported the creative process and production of 4 posters used in this event. The result of the study is that in the design process, designers captured ‘movement’ which is the key idea by means of photography methods, refine printing technic and smart art direction.

Keywords Olympic 1972 / Graphic Design / Yusaku Kamekura / Photography Technique / Printing Technique

1 ญ่ปุ่่นหลัโอลิมปิก 1964

ในตอนหนึ่งของมังงะขนาด 4 เล่มหนาที่มีชื่อว่า “Showa” นักเขียนมังงะรุ่นเก๋ามีซึคิ ชิเงะรุ (Mizuki Shigeru 水木しげる) รายงานว่า หลังจากความสำเร็จอันหอมหวานของโอลิมปิก 1964

โตเกียวที่แท้จริงนั้นมีสภาพที่ “เต็มไปด้วยฝุ่น” และอาหารการกินก็ยังคับแคบยากลำบากกว่าจะหากลิ้นยหอมได้สักใบก็แสนยาก อย่างไรก็ตาม การจัดโอลิมปิกครั้งนี้ก็ทำให้ญี่ปุ่นได้กลับเข้าสู่โลกนานาชาติหลังจากที่มีปัญหากับชาติอื่น ๆ อย่างหนักในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

แม้โดยรวม ๆ ญี่ปุ่นจะหลุดออกจากสภาพหลังสงครามเรียบร้อยแล้ว แต่เหตุการณ์หลายอย่างที่ตามมาทำให้สังคมญี่ปุ่นมีเรื่องต้องขบคิดหลายด้าน การบุกไปยังที่ทำการของกองกำลังป้องกันตนเองโดยมิซึมะ ยูคิโอะ (Yukio Mishima 三島由紀夫) ในเดือนพฤศจิกายน 1970 และการฆ่าตัวตายด้วยการควั่นท้องแบบประเพณีที่ค่อนข้างนองเลือด ในขณะที่อีกสองเหตุการณ์ที่ตามมาคือการกลับญี่ปุ่นของสองทหารที่ติดค้างอยู่นอกประเทศ คนแรกกลับมาใน ค.ศ. 1972 จากกวม คนที่สองใน ค.ศ. 1974 จากฟิลิปปินส์ ทศนคติของทั้งสองคนที่ยึดถือในประเพณีทหารหาญแบบช่วงสงครามโลกครั้งที่สองทำให้สังคมญี่ปุ่นตกใจและเกิดความหวุ่นใจว่ากระแสชาตินิยมจะหวนกลับมา

ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมดังที่กล่าวข้างต้นน่าจะเป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่ญี่ปุ่นเผชิญ ช่วงทศวรรษที่ 1970 มีรายงานว่าควันจากโรงงานอุตสาหกรรมนั้นมีอยู่ทั่วไป รวมถึงคนที่จุดไฟเผาขยะหรือสิ่งของต่าง ๆ ตามริมถนน การทิ้งของเสียลงในแม่น้ำลำคลองเป็นเรื่องปกติ เพื่อผลักดันอุตสาหกรรมและการแข่งขันในตลาดนานาชาติ ญี่ปุ่นจำเป็นต้องหันมาขังหนึ่งในเรื่องสิ่งแวดล้อม ผลลัพธ์ที่เด่นชัดจนกลายเป็นปัญหาใหญ่และแก้ไขไม่เรียบร้อยแล้วจนปัจจุบันก็คือการเกิดของโรคมิเนะมาตะ โรคนี้เกิดจากการที่โรงงานทิ้งสารเคมีลงไปในแม่น้ำที่ไหลออกทะเล ปลากินสารเคมีเหล่านี้เข้าไปจากนั้นคนและสัตว์ที่กินปลาที่ทยอยป่วย กว่ารัฐบาลจะหาสาเหตุจนหาข้อสรุปได้ก็เข้าไปช่วงปลายทศวรรษและมีการทยอยออกกฎหมายตามมา

ในด้านที่เป็นความตื่นเต้นสนุกสนานเห็นจะเป็นการที่ญี่ปุ่นได้เป็นเจ้าภาพจัดงานเวิลด์เอ็กซ์โปที่โอซาก้าใน ค.ศ. 1970 (JAPAN World Exposition, Osaka - EXPO'70 大阪万博) จำนวนผู้เข้าชมงานสูงถึง 64 ล้านคน เป็นด้านที่ทำให้เห็นว่าญี่ปุ่นกำลังก้าวเข้าสู่ยุคของความรุ่งเรืองในทางเศรษฐกิจสังคม การเจริญเติบโตของผลผลิตมวลรวมที่มากกว่าร้อยละ 10 ต่อปีต่อเนื่องกันหลายปีในทศวรรษ 1960 จนกระทั่งช่วงปลายทศวรรษนั้นญี่ปุ่นเป็นชาติทุนนิยมที่มีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับสองของโลก รองจากสหรัฐอเมริกาเท่านั้น อันเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้คนญี่ปุ่นอพยพจากชนบทและเกษตรกรรมมาสู่การทำงานในเมืองอย่างมหาศาล รัฐบาลเองก็สนับสนุนเพราะต้องการแรงงานสู่ภาคอุตสาหกรรม (ในขณะที่ในปัจจุบันรัฐบาลผลักดันกลับทิศทาง คือนำคนกลับภาคเกษตรกรรมในชนบท) ก่อให้เกิดกลุ่มคนชั้นกลางจำนวนมหาศาล และคนที่เรียกกันว่า สะระริมัน หรือ salary man サラリーマン

ภายใต้สถานการณ์นี้เองที่เมืองซัปโปโรได้เป็นเจ้าภาพงานโอลิมปิกฤดูหนาว 1972 ที่ตามมา
จากโอลิมปิกฤดูร้อน 8 ปี และนักออกแบบกราฟิกได้รวมตัวกันอีกครั้งเพื่อสื่อสารประเด็นต่างๆ
ออกไปสู่สาธารณชน

2 โอลิมปิกฤดูหนาวที่ซัปโปโร 1972

โอลิมปิกฤดูหนาว (Olympic Winter Games) เริ่มจัดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1924 ที่เมืองชาโมนิซ์
ประเทศฝรั่งเศส มีวัตถุประสงค์เพื่อการแข่งขันด้านกีฬาฤดูหนาว เช่น สเกตน้ำแข็งและสกี
จึงจัดขึ้นในภูมิประเทศที่เป็นน้ำแข็งหรือหิมะ ญี่ปุ่นเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ได้เป็นเจ้าภาพ
โอลิมปิกฤดูหนาวครั้งที่ 11 ค.ศ.1972 ที่เมืองซัปโปโร แต่เดิมญี่ปุ่นได้รับเลือกเป็นเจ้าภาพจัด
ทั้งโอลิมปิกฤดูร้อนและโอลิมปิกฤดูหนาวที่ญี่ปุ่นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1940 แต่ถูกยกเลิกการแข่งขัน
ไปเนื่องจากสงคราม*

ในกีฬาโอลิมปิกฤดูหนาว 1972 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 3 - 13 กุมภาพันธ์ จัดแข่งขันทั้งหมด 6
กีฬา โดยแบ่งเป็น 12 ชนิดกีฬา ดังนี้ 1.กลุ่มกีฬาสกี คือ กีฬาสกีข้ามทุ่ง (Cross-country),
กีฬาสกีกระโดดไกล (Ski jumping) กีฬาสกีเอนท์ดิกผสม (Combined) กีฬาสกีลงเขา (Down-
hill) กีฬาสกีสลาลอม (Slalom) และกีฬาสกีไจแอนท์สลาลอม (Giant Slalom) 2.กลุ่มกีฬาสเกต
คือ กีฬาสเกตความเร็ว (Speed skating) และกีฬาสเกตลีลา (Figure skating) 3.กีฬา
ฮอกกี้น้ำแข็ง (Ice hockey) 4.กีฬาวีทกีฬา (Biathlon) 5.กีฬาวอบสเล (Bobsleigh) 6.กีฬาลูซ
(Luge)

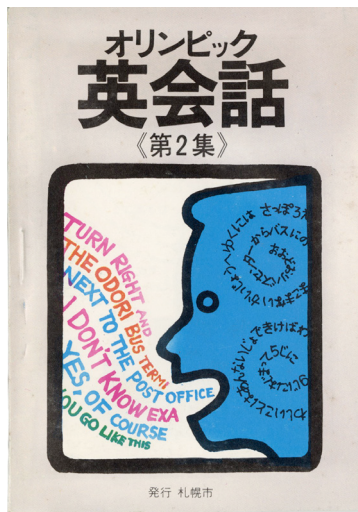
* ค.ศ.1940 ในปีเดียวกันนี้ญี่ปุ่นได้รับเลือกให้เป็นเจ้าภาพในการจัดงานโอลิมปิกทั้งคู่ โอลิมปิกฤดูร้อนครั้งที่ 12 ที่
โตเกียว เดิมมีกำหนดจัดในวันที่ 21 กันยายน - 6 ตุลาคม ค.ศ.1940 และโอลิมปิกฤดูหนาวครั้งที่ 5 ที่ซัปโปโร
เดิมมีกำหนดจัดในวันที่ 3 - 12 กุมภาพันธ์ แต่ถูกยกเลิกไปเนื่องจากสงครามจีน-ญี่ปุ่นครั้งที่สอง (Second Sino-
Japanese War 日中戦争 ค.ศ. 1937 - 1945) สำหรับโอลิมปิกฤดูร้อนถูกย้ายไปที่เมืองเฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์
และโอลิมปิกฤดูหนาวก็ถูกย้ายไปที่เมืองเซนติโมริส ประเทศสวีเดน และเมืองการมิช-พาร์เทินเคียร์เซิน
ประเทศเยอรมนี แต่ที่มาเจอปัญหาเรื่องสงครามโลกครั้งที่สอง (Second World War 第二次世界大戰 ค.ศ. 1939 -
1945) ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1939 จึงทำให้ถูกยกเลิกการจัดโอลิมปิกในปีนั้นไป

ในครั้งนี้มีประเทศที่เข้าร่วมการแข่งขันมากถึง 35 ประเทศ แม้ว่าจะมีประสบการณ์ในการจัดงานใหญ่ระดับประเทศอย่างโตเกียวโอลิมปิก^{*} และโอซาก้าเอ็กซ์โปแล้วก็ตาม สำหรับญี่ปุ่นประเทศที่มีภาษาใช้เป็นของตัวเองจำเป็นจะต้องมีการเตรียมพร้อมการเรื่องภาษามากกว่าประเทศทางฝั่งตะวันตกมาก สำหรับเอกสารสิ่งพิมพ์เป็นทางการที่ออกโดยคณะกรรมการจัดงานโอลิมปิกฤดูหนาวซัปโปโร อย่างโปรแกรมพิธีเปิด พิธีปิด ตารางการแข่งขัน แผนที่ ก็มีภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาญี่ปุ่นที่ใช้เป็นหลัก แต่สำหรับเพื่อการสื่อสารสนทนา ร้านค้า โรงแรม และบุคคลทั่วไปทางเมืองซัปโปโรก็ได้เตรียมพร้อมเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน โดยมีการสอนบทสนทนาภาษาอังกฤษผ่านรายการวิทยุ STV (STVラジオ) รายการนี้ได้ออกอากาศทุกวันจันทร์ถึงเสาร์ เวลา 17:55 - 18:00 น. เป็นเวลาหนึ่งปีก่อนมีการแข่งขัน (ตั้งแต่วันที่ 18 มกราคม ค.ศ. 1971 - 29 มกราคม ค.ศ. 1972) พร้อมหนังสือเรียนเล่มเล็กประกอบ "บทสนทนาภาษาอังกฤษโอลิมปิก" (オリンピック英会話 ภาพที่ 1) จำนวน 4 เล่ม เนื้อหาสั้น ๆ ในแต่ละวัน บทสนทนาเป็นภาษาอังกฤษ พร้อมคำอธิบายวิธีใช้บทสนทนานั้น ๆ เป็นภาษาญี่ปุ่น และมีที่เว้นว่างสำหรับจดบันทึก ห้ายเล่มมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับซัปโปโรโอลิมปิกแทรกอยู่

นอกจากการเรียนภาษาอังกฤษแล้ว เมืองซัปโปโรยังออกหนังสือ "รวมบทสนทนาขึ้นนิ้วสี่ภาษา" (四カ国語指差し会話集) ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมันที่สามารถนำไปใช้ได้เลย โดยการใช้นิ้วชี้ให้คู่สนทนาอ่านในภาษาที่ตนเข้าใจ หนังสือเล่มนี้ออกมาหนึ่งเดือนก่อนกีฬาโอลิมปิกจะจัดขึ้น ภายในหน้าคู่มือเรียงสี่ภาษา บทสนทนาตามสถานการณ์และสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า บาร์ และคาเฟ่

นอกจากเรื่องภาษาที่จะต้องเตรียมการแล้ว การเรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างตะวันตกและตะวันออกก็สำคัญเช่นกัน มีหนังสือเกี่ยวกับมารยาทที่ออกโดยคณะกรรมการจัดงานโอลิมปิกฤดูหนาวซัปโปโรหลายเล่ม เช่น "สนทนาและมารยาท เพื่อการต้อนรับลูกค้าชาวต่างชาติอย่างอบอุ่น" (会話とマナー 外国のお客様を暖かく迎えるために) ในชุดนี้ยังแยกออกไปตามประเภทของบริการอีก เช่น สำหรับแท็กซี่ สำหรับโรงแรมและเรียวกัง เนื่องจากญี่ปุ่นไม่มี

* หนึ่งในใจหทัยของการออกแบบสำหรับโตเกียวโอลิมปิก 1964 คือเป็นการจัดงานโอลิมปิกครั้งแรกในเอเชียและญี่ปุ่น เพื่อลดอุปสรรคด้านการสื่อสารและสามารถเข้าใจได้ง่ายจึงมีการออกแบบพิคโตแกรม (pictogram ピクトグラム) สัญลักษณ์ภาพเพื่อใช้สื่อสารแทนตัวหนังสือซึ่งถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกในงานโอลิมปิกครั้งนี้ ทำให้งานโอลิมปิกที่จัดต่อจากนี้ Mexico City 1968 หรือแม้กระทั่ง EXPO'70 OSAKA ก็ได้มีการออกแบบพิคโตแกรมขึ้นมาใหม่เพื่อให้เข้ากับงานในแต่ละครั้ง (จิรายุ, 2020: 34)



ภาพที่ 1

หน้าปกหนังสือ บทสนทนาภาษาอังกฤษโอลิมปิก เล่ม 1 - 4

130 × 90 mm.

1971

วัฒนธรรมการให้ทิป หากลูกค้าวางเงินไว้ที่โต๊ะหรือแคชเชียร์ ก็ให้ชี้แจงว่าทางเรารวมค่าบริการไว้แล้ว ให้บอกไปตรง ๆ ว่า "No, Thank you" แต่ถ้าจะรับไว้ก็ให้บอกว่า "Thank you"

แน่นอนว่าเป็นโอกาสที่ญี่ปุ่นจะได้นำเสนอศิลปวัฒนธรรมและความสามารถของตนเองออกสู่สายตาของชาวต่างชาติ ในช่วงของการจัดงานโอลิมปิก (3-13 กุมภาพันธ์ ค.ศ 1972) จึงมีโปรแกรมการจัดงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมญี่ปุ่นขึ้นถึง 13 รายการ (ภาพที่ 2) ในด้านหนึ่งญี่ปุ่นนำเสนอทั้งงานทัศนศิลป์แบบประเพณี มีนิทรรศการภาพพิมพ์อุคิโยเอะ (Ukiyoe Masterpiece Exhibition) ที่จัดแสดงผลงานชิ้นสำคัญจำนวนมาก ภาพพิมพ์ร่วมสมัย (Japanese Contemporary Prints Exhibition) นิทรรศการภาพถ่าย (Photographic Exhibition) และนิทรรศการศิลปะเด็ก (World Children's Art Exhibition) ในส่วนการแสดง มีการแสดงละครคาบูกิ (Kabuki) และละครโน (Noh and Kyogen) ละครทั้งสองแม้จะเป็นพื้นฐานของการแสดงญี่ปุ่น แต่เป็นที่ทราบกันดีว่าละครโนนั้นเป็นศิลปะชั้นสูงและดูยาก ในขณะที่ละครคาบูกิเป็นการแสดงที่ดูง่ายกว่า การผสมผสานทั้งสองอย่างก็เพื่อให้เข้าถึงผู้ดูทุกแบบ นอกจากนี้ยังมีการแสดงพื้นบ้าน (Folk Songs and Dances of Northern Japan) และการแสดงบัลเลต์ (Ballet by Citizens' Theatre) มีการแสดงดนตรีของวงซิมโฟนีออเคสตราโดยที่มีวง Munich Philharmonic Orchestra และมีวงของญี่ปุ่นเองคือ NHK Symphony Orchestra กับ Sapporo Symphony Orchestra ส่วนงานที่จัดอย่างต่อเนื่องและมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติอยู่แล้ว อย่างงานเทศกาลหิมะซัปโปโร (The 23rd Sapporo Snow Festival) ศิลปะจากธรรมชาติเพื่อให้เห็นถึงความสนุกสนานของคนในเมืองหนาว เป็นการสร้างบรรยากาศเมืองให้ตื่นตัวและพร้อมกับโอลิมปิกที่จะเริ่มขึ้นในอีกไม่ช้า

3 โปสเตอร์โอลิมปิกฤดูหนาวที่ซัปโปโร 1972

โปสเตอร์อย่างเป็นทางการที่ใช้ในโอลิมปิกฤดูหนาวนี้มีทั้ง 4 แผ่น คล้ายกับโปสเตอร์โตเกียวโอลิมปิก ตรงที่ออกมาเป็นละหนึ่งแผ่นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1968 แผ่นแรกเป็นนำเอาสัญลักษณ์โอลิมปิกมาใช้ ซึ่งถูกออกแบบโดยการจับประกวดแบบระบุชื่อนักออกแบบ แผ่นที่สองและสามใช้ภาพถ่ายโดยช่างภาพมืออาชีพ คะเมะคุระ ยูสะคุ (Kamekura Yusaku 亀倉雄策) เป็นผู้กำกับศิลป์ (Art Director) และแผ่นสุดท้ายเป็นตัวอักษรอย่างเดียว

XI Olympic Winter Games
3 - 13 february

Ukiyoe Masterpiece Exhibition
25 january - 13 february

Olympic Winter Games Exhibition
25 january - 13 february

The 23rd Sapporo Snow Festival
27- 30 january

Concert: NHK Symphony Orchestra
29 january

Folk Songs and Dances of Northern Japan
1 february

Japanese Contemporary Prints Exhibition
1 - 10 february

Photographic Exhibition
1 - 13 february

World Children's Art Exhibition
1 - 14 february

Concert: Munich Philharmonic Orchestra
2 february

Concert: Sapporo Symphony Orchestra
4 february

Kabuki
5 - 6 february

Noh and Kyogen
8 - 9 february

Ballet by Citizens' Theater
10 february

ภาพที่ 2

โปรแกรมการจัดงานทางด้านวัฒนธรรมต่างๆ ในช่วงเดียวกันกับโอลิมปิกฤดูหนาวที่ซัปโปโร

3.1 โปสเตอร์โอลิมปิกฤดูหนาวที่ซัปโปโร 1972 แผ่นที่ 1

โปสเตอร์ซัปโปโรโอลิมปิกแผ่นที่ 1 (ภาพที่ 3) พิมพ์ที่ไดนิปปอง ปริ้นดิง (Dai Nippon Printing 大日本印刷) มีจำนวนพิมพ์อยู่ที่ 30,000 - 40,000 ใบ ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่ามากเมื่อเทียบกับโปสเตอร์โตเกียวโอลิมปิกที่มีจำนวนพิมพ์ของแผ่นแรกมากถึง 100,000 ใบ โปสเตอร์นี้ออกแบบโดยโคโนะ ทาคะชิ (Kōno Takashi) เพื่อใช้โปรโมทซัปโปโรโอลิมปิกในปี ค.ศ. 1968 ก่อนการแข่งขันจริงที่จะเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1972

องค์ประกอบของโปสเตอร์นี้แบ่งออกเป็นสองส่วนบนล่าง มีตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ XI OLYMPIC WINTER GAMES คั่นอยู่ตรงกลาง ใช้ตัวอักษรแบบเดียวกันกับ SAPPORO'72 ของสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกซึ่งวางอยู่ในส่วนบน สัญลักษณ์ในครั้งนี้ออกแบบโดย นะงะ คะซุมะสะ (Nagai Kazumasa) ด้วยวิธีการจัดประกวดแบบกำหนดชื่อนักออกแบบในปี ค.ศ. 1966 หากเปรียบเทียบกับโปสเตอร์โตเกียวโอลิมปิกใบแรกที่ใช้สัญลักษณ์เป็นหลัก ขยายขนาดใหญ่ขึ้นจนกลายเป็นโปสเตอร์ ต้องนับว่าโปสเตอร์ซัปโปโรโอลิมปิกใบแรกนี้ใช้สัญลักษณ์ขนาดเล็กกว่ามากทีเดียว และมีการใช้กราฟิกรูปทรงเข้าใจง่ายประกอบด้วย เช่น รูปสามเหลี่ยมและวงรีวางจัดกลางอยู่ส่วนล่างของโปสเตอร์ รูปสามเหลี่ยมสีขาวไล่เฉดแสดงถึงปลายยอดเขาหิมะและลานสเก็ตน้ำแข็งรูปทรงวงรี สถานที่หลักที่ใช้ทำการแข่งขันโอลิมปิกฤดูหนาว

หลังจากการตัดสินใจประกวดสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกแล้วก็ได้มีการนำสัญลักษณ์ดังกล่าวมาจัดประกวดออกแบบโปสเตอร์แผ่นที่หนึ่งนี้อีกครั้ง มีนักออกแบบหลายท่านให้ความสนใจเข้าร่วมส่งประกวดผลงาน ตัวอย่างเช่น ภาพที่ 4 โปสเตอร์ผลงานเข้าร่วมประกวดโดย ทะนะกะ อิคโกะ

* จำนวนพิมพ์ของโปสเตอร์โตเกียวโอลิมปิก แผ่นที่ 1 นี้ถูกพิมพ์ขึ้นมากที่สุดในชุด จำนวนทั้งสิ้น 100,000 ใบ ในขณะที่โปสเตอร์แผ่นที่ 2 พิมพ์จำนวน 90,000 ใบ โปสเตอร์แผ่นที่ 3 พิมพ์จำนวน 70,000 ใบ และโปสเตอร์แผ่นที่ 4 พิมพ์จำนวน 50,000 ใบ ลดลงตามลำดับ (จิรายุ, 2020: 26)



ภาพที่ 3

โคโนะ ทะกะชิ (Kōno Takashi, Designer) นะงะ คะซุมะสะ (Nagai Kazumasa, Emblem design)

Sapporo 1972 Olympic Winter Games Official Poster No.1 and Emblem

Photogravure

B1 1,030 × 728 mm.

1968



ภาพที่ 4

ทะนะกะ อิคโค (Tanaka Ikkō)

โปสเตอร์ร่วมประกวดขับไปโรโอลิมปิก (ไม่ได้ใช้จริง)

B1 1,030 × 728 mm.

1968

3.2 โปสเตอร์โอลิมปิกฤดูหนาวที่ซัปโปโร 1972 แผ่นที่ 2

โปสเตอร์แผ่นที่ 2 (ภาพที่ 5) เผยแพร่ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1969 โปสเตอร์ชิ้นนี้ออกแบบโดยคะเมะกุระ ยูสะคุ นักออกแบบรุ่นใหญ่ของวงการกราฟิกดีไซน์ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นคนเดียวกันกับที่ออกแบบโปสเตอร์ทั้ง 4 ใบของโตเกียวโอลิมปิก อย่างที่ได้เคยศึกษาไว้ในบทความกราฟิกดีไซน์ของโปสเตอร์โอลิมปิกที่โตเกียว 1964 ว่า โปสเตอร์แผ่นที่ 2 และ 3 ของโอลิมปิกฤดูหนาวซัปโปโรมีการวางเลย์เอาต์เดียวกันกับโปสเตอร์โอลิมปิกโตเกียว 1964 แผ่นที่ 4 (ภาพที่ 6) คือมีใช้ภาพถ่ายท่าทางของความเคลื่อนไหวของกีฬานั้นๆ แบบเห็นนักกีฬาเต็มตัว ไม่ได้แสดงถึงพลังที่ดุเดือดเหมือนโปสเตอร์ก่อนหน้านี้ (โปสเตอร์โตเกียวโอลิมปิกแผ่นที่ 2 และ 3) จัดวางโลโก้สัญลักษณ์โอลิมปิกและตัวอักษรไว้ด้านล่าง (จิรายุ, 2020: 33)

ภาพถ่ายหยุดความเร็วของนักกีฬาสกีภาพนี้ แสดงให้เห็นถึงความเยาว์ พละกำลัง และความกล้าหาญ ภาพถ่ายโดยช่างภาพที่มีความเชี่ยวชาญในการถ่ายภาพสกีโดยเฉพาะชื่อ ฟุจิควะ เคียวชิ (Fujikawa Kiyoshi 藤川清) ในโปสเตอร์คือโอทสึเอะ มะสะฮิโกะ (Ôtsue Masahiko 大杖正彦) นักกีฬาสกี ตัวแทนนักกีฬาประเภทสกีลงเขาและกีฬาสกีไจแอนท์สแลมของโอลิมปิกครั้งนี้ด้วย สถานที่ถ่ายคือลานสกีฮัปโปโอะเนะ (Happōone 八方尾根) ในจังหวัดนากะโนะ ด้วยกล้อง Hasselblad SLR 500C 250mm EX f=8 (藤川清, 1977: 16) สำหรับการถ่ายภาพสกี จำเป็นต้องเลือกกล้องที่มีน้ำหนักเบาหยิบใช้ง่าย มีฟังก์ชันหลากหลาย ทนต่อความหนาวเย็นได้ดี บรรจุฟิล์มในกล้องได้จำนวนมาก เนื่องจากไม่สามารถถ่ายภาพในระยะใกล้ได้ หากนากล้องที่เปลี่ยนเลนส์ได้ไป เลนส์เทเลโฟได้จะมีประโยชน์มากสำหรับการถ่ายภาพสกีที่ลื่นลงมาจากริมเขา ฟิลเตอร์ตัดรังสียูวีมีประโยชน์ทั้งตัดรังสีและป้องกันหิมะโดนเลนส์โดยตรง กันรอยที่เลนส์เพราะต้องมีการเช็ดอยู่บ่อยครั้ง ในการถ่ายภาพสำหรับโปสเตอร์โอลิมปิกครั้งนี้ ฟุจิควะนำกล้องมาต่อกันสองชิ้น (二段建て ภาพที่ 7) เพื่อให้ได้ภาพสีและขาวดำในคราวเดียวจากกล้องแต่ละตัว เป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพและลดภาระให้กับนักกีฬาด้วย แม้ว่าจะข้อเสียเรื่องน้ำหนักก็ตาม

-
- โปสเตอร์โตเกียวโอลิมปิกแผ่นที่ 2 นับเป็นครั้งแรกในโลกที่ใช้ภาพถ่ายในงานโปสเตอร์ ความพยายามในการใช้ชุดจำกัดของเทคโนโลยีที่มีในตอนนั้น ประกอบกับการทำงานร่วมกันระหว่างนักออกแบบและผู้กำกับภาพถ่าย ทำให้ได้โปสเตอร์ที่ทรงพลังอย่างมาก ได้รับรางวัลมากมาย ทั้งยังเป็นที่ยึดจำของผู้คนทั่วโลกมาจนถึงปัจจุบัน (จิรายุ, 2020: 28)



ภาพที่ 5

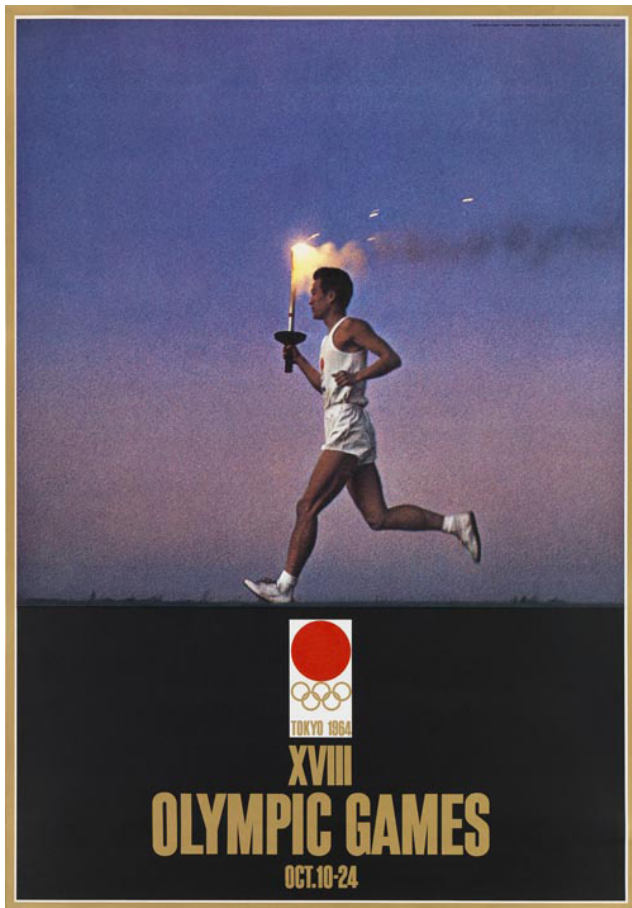
คาเมคุระ ยูสะคุ (Kamekura Yusaku, Art Director & Designer) ฟุจิคะวะ คิโยะชิ (Fujikawa Kiyoshi, Photographer)

Sapporo 1972 Olympic Winter Games Official Poster No.2

Photogravure

B1 1,030 × 728 mm.

1969



ภาพที่ 6

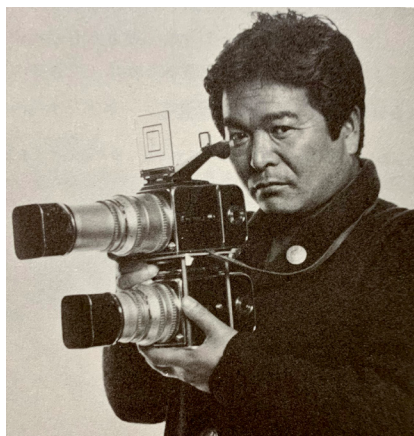
คาเมคุระ ยูสะคุ (Kamekura Yusaku, Art Director & Designer) ฮะยะซะคิ โอะซะมุ
(Hayasaki Osamu, Photographer)

Tokyo 1964 Olympic Games Poster No.4

Photogravure

B1 1,030 × 728 (1,010 × 720) mm.

1964



ภาพที่ 7

- บน กล้อง Hasselblad ต่อกันสองชั้นของฟูจิอะวะ คิโยะชิ
(ที่ใช้ในการถ่ายภาพโปสเตอร์ซีบีโอโอลิมปิกแผ่นที่ 2)
- ล่าง กล้อง Leica ต่อกันสองชั้นของฟูจิอะวะ คิโยะชิ

ความพยายามในการใช้ศักยภาพของภาพถ่ายและการพิมพ์ของโปสเตอร์โตเกียวโอลิมปิกที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากนั้น ยังปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่องในงานออกแบบโปสเตอร์ของคาเมะคุระ คือโปสเตอร์เกี่ยวกับงานสกี เหตุที่คาเมะคุระมีงานในกลุ่มนี้มากเนื่องมาจากความชื่นชอบในการเล่นสกี ทำให้ได้รู้จักคนในแวดวงนี้ มีงานออกแบบโปสเตอร์สกีทุกปีตลอดชีวิตการทำงาน ทั้งยังได้ทำงานร่วมกับช่างภาพสกีจำนวนมากเช่นกัน โปสเตอร์ชุดโปรโมทลานสกี Naeba และ Manza (苗場・万座 ภาพที่ 8-11) ทำออกมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1967 ถึงปีค.ศ. 1988 ซึ่งคือสองปีก่อนการออกแบบโปสเตอร์ซัปโปโรโอลิมปิกในปี

หากเปรียบเทียบภาพถ่ายของโปสเตอร์ชุดลานสกีทั้งสองกับซัปโปโรโอลิมปิกจะเห็นได้ว่ามีความต่างกันมาก ทั้งเรื่องระยะของภาพที่โปสเตอร์โอลิมปิกเลือกครอบรูปใกล้มาก จนรู้สึกร่วมกับนักกีฬาในขณะนั้นได้ แต่โปสเตอร์ลานสกีใช้ภาพระยะไกล ความห่างของหิมะทำให้รู้สึกถึงความน่าเล่นของลานสกีได้ โทนสีที่เข้มเด่นชัดแสดงถึงพลังกำลัง ไม่อ่อนโยนเบาบาง เน้นความงามเหมือนโปสเตอร์ลานสกี แม้ว่าจะมีการวางตัวอักษรง่าย ๆ ไม่มีเทคนิคที่ซับซ้อนแต่จะเห็นว่าคาเมะคุระมีความพิถีพิถันในเลือกภาพถ่ายที่จะใช้ในโปสเตอร์ตามเนื้อหาที่อยากจะถ่ายทอดออกมาได้ดี ในการโปรโมทลานสกีที่เน้นความสวยงามของสถานที่และความสนุกสนานในการเล่นสกี แต่สำหรับโอลิมปิกที่เน้นความมุ่งมั่นตั้งใจออกมาในภาพการแข่งขัน

หลังจากโปสเตอร์แผ่นที่ 1 ออกไปสู่สาธารณชนเรียบร้อยแล้วนั้น โปสเตอร์แผ่นที่ 2-4 มีหน้าที่แตกต่างออกไป จากการประกาศว่าใครเป็นเจ้าของภาพด้วยแผ่นที่ 1 เป็นการประกาศว่าความสนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจของงานนี้คืออะไร โจทย์นี้ใช้กับโปสเตอร์ที่เหลือทั้งหมดอีกสามแผ่น “ความเคลื่อนไหว” หรือ “ความเร็ว” ดูจะเป็นแนวคิดหลักของงานโอลิมปิกนี้ สกีแบบสลาลอมเป็นหนึ่งในการแข่งขันที่ได้รับความนิยมมากที่สุดของโอลิมปิกฤดูหนาว (อาจจะเปรียบได้กับการวิ่ง 100 เมตร ในโอลิมปิกฤดูร้อน) ภาพถ่ายยังคงเป็นสื่อหลักที่ใช้ในงานออกแบบกราฟิก เมื่อเปรียบเทียบกับโอลิมปิกฤดูร้อนกับภาพนักวิ่งถือคบเพลิงที่ดูเรียบง่าย องค์ประกอบภาพเน้นกึ่งกลาง (ภาพที่ 6) ภาพนักกีฬาสกีเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วถูกจับเน้นด้วยองค์ประกอบภาพที่มีเส้นเฉียงจากมุมขวาบนมายังมุมซ้ายล่างของภาพนำสายตาเห็นได้ถึงความลาดชันอย่างมากของเนินที่นักสกีกำลังไถลตัวลงมา ภาพเนินที่อยู่ใต้ไม้สกีพรางมั่วจากสปีดบรেকและการเปิดหน้ากล้อง ทำรวบตัวของนักสกีเพื่อให้อยู่ในความเร็วสูงสุดสำหรับการชิงชัย ปุยหิมะที่ปลิวขึ้นมาจากการโดนไม้สกีขูด ภาพโดยรวมสื่อความอย่างชัดเจนและให้รายละเอียดการมองที่สวยงามด้วย



ภาพที่ 8

คาเมคุระ ยูสะคุ (Kamekura Yusaku, Art Director & Designer) คิไต สะบุโระ (Kitai Saburo, Photographer)

Naeba 苗場スキー場, 1967

Photogravure

B1 1,030 × 728 mm.



ภาพที่ ๑

คาเมคุระ ยูสะคุ (Kamekura Yusaku, Art Director & Designer) คิไต สะบุโระ (Kitai Saburo, Photographer)

Naeba 苗場スキー場, 1968

Photogravure

B1 1,030 × 728 mm.



ภาพที่ 10

คาเมคุระ ยูสะคุ (Kamekura Yusaku, Art Director & Designer) คีไท สะบุโระ (Kitai Saburo, Photographer)

Manza 万座スキー場, 1967

Photogravure

B1 1.030 × 728 mm.



ภาพที่ 11

คาเมคุระ ยูสะคุ (Kamekura Yusaku, Art Director & Designer) คิไท สะบุโร่ (Kitai Saburo, Photographer)

Manza 万座スキー場, 1968

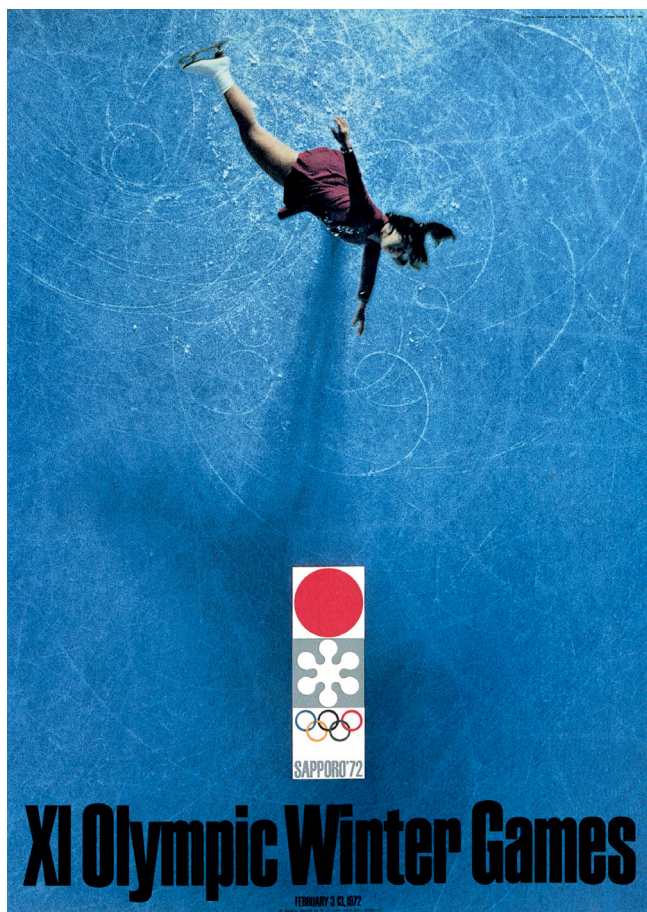
Photogravure

B1 1,030 × 728 mm.

3.3 โปสเตอร์โอลิมปิกฤดูหนาวที่ซัปโปโร 1972 แผ่นที่ 3

โปสเตอร์แผ่นที่ 3 (ภาพที่ 12) เผยแพร่ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1970 เนื่องจากกีฬาที่แข่งขันในฤดูหนาวจะแบ่งออกได้ใหญ่ ๆ สองประเภทคือสกีและสเกต คะเมะคุระออกแบบโดยใช้การวางเลย์เอาต์เดียวกันกับแผ่นที่แล้ว แต่นำภาพถ่ายกีฬาสเกตโดยนักกีฬาหญิงมาใช้ เมื่อนำมาเรียงกันจะเห็นได้ว่ากีฬาสกีโดยนักกีฬาชายใบที่สองแสดงถึงความดุเดือด พละกำลัง และความกล้าหาญ ในขณะที่ใบที่สามนี้เน้นความงาม ท่วงท่า ลีลาความงามของกีฬาสเกตและความตั้งใจของนักกีฬาหญิงในภาพถ่าย ท่วงท่าของนักสเกตเห็นความเคลื่อนไหวและพละกำลังของการหมุนเหวี่ยงที่ทำให้เกิดร่องรอยบนแผ่นน้ำแข็งจากการไถของปลายรองเท้าสเกต การถ่ายภาพด้วยสปีดชัตเตอร์ที่ค่อนข้างสูงและพยายามจะจับความเคลื่อนไหวมากกว่าพยายามจะจับภาพนักกีฬาให้หยุดนิ่งเป็นความพยายามสำคัญของงานชิ้นนี้ หากมองในระยะใกล้จะเห็นถึงความละเอียดที่ต่ำมาก แต่มองในระยะไกลก็ได้รับความรู้สึกของภาพเช่นกัน

แม้โปสเตอร์นี้จะจัดองค์ประกอบภาพแบบสมมาตร มีภาพนักสเกตน้ำแข็งหมุนตัวอยู่ด้านบนตรงกลางภาพ แต่ด้วยการถ่ายภาพจากมุมบนทำให้เห็นการหมุนตัวของนักกีฬาอย่างชัดเจน ภาพนักกีฬาหมุนตัวด้วยความเร็วจนสปีดชัตเตอร์ของกล้องจับไว้ไม่อยู่เห็นความเคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ กับการพยายามรักษาสสมดุลของร่างกาย ที่ทำหน้าที่สื่อความไม่แพ้ท่าทางของนักกีฬาคือร่องรอยของพื้นน้ำแข็งที่ถูกขูดขีดจากพื้นรองเท้าลักษณะใบมีดกับเกล็ดน้ำแข็งที่กระจัดกระจายออกไปจากการถูกกด ชูด และเหวี่ยงตัวเป็นรูปวงกลมและวงโค้งหลายวงซ้อนกันสวยงามเพลินตา ทำให้สามารถมองทั้งองค์ประกอบรวมและรายละเอียดของภาพได้ด้วย



ภาพที่ 12

คาเมคุระ ยูสะคุ (Kamekura Yusaku, Art Director & Designer) โอะกาว่า ทะคะยุกิ
(Ogawa Takayuki, Photographer)

Sapporo 1972 Olympic Winter Games Official Poster No.3

Photogravure

B1 1,030 × 728 mm.

1970



3.4 โปสเตอร์โอลิมปิกฤดูหนาวที่ซัปโปโร 1972 แผ่นที่ 4

โปสเตอร์แผ่นที่ 4 (ภาพที่ 13) ให้เผยแพร่อย่างเป็นทางการในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1971 ก่อนที่การแข่งขันจะเริ่มขึ้นในอีกเจ็ดเดือนข้างหน้า ออกแบบโดยโฮะโฮะยะ กัน (Hosoya Gan 細谷 厳) นักออกแบบรุ่นเยาว์ ที่ได้รับเลือกเข้าร่วมประกวดสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกในปี ค.ศ. 1966 และยังมีโอกาสได้ออกแบบตัวเข้าชมการแข่งขันกีฬาในครั้งนี้อีกด้วย

โปสเตอร์ชิ้นนี้ไม่ได้ใช้เทคนิคภาพถ่ายเหมือนโปสเตอร์แผ่นที่ 2 และ 3 แต่ใช้วิธีการสร้างภาพประกอบขึ้น โดยนำตัวอักษรคำว่า "SAPPORO 1972" มาทำให้มีความเคลื่อนไหว เหมือนน้ำแข็งเกาะสลักบนพื้นหลังสีน้ำเงิน ตามด้วยสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกลงวันที่แข่งขันชัดเจน ด้วยตัวอักษรแบบเดียวกัน ในส่วนล่างสุดตัวอักษร XI Olympic Winter Games ยังใช้เหมือนกับสามแผ่นก่อนหน้านี้ แต่เปลี่ยนดีไซน์ด้วยการใช้สีเล่นกับตัวอักษร

การออกแบบให้ตัวอักษรมีความเคลื่อนไหวนี้ ไม่เพียงรู้สึกได้ถึงความเร็วเท่านั้น ยังรู้สึกได้ถึงความหนาวเย็นอีกด้วย การสร้างภาพความเคลื่อนไหวแบบนี้ ยังมีปรากฏในกราฟิกที่ออกแบบโดยนักออกแบบท่านอื่นๆ อีก เช่น หน้าปกของหนังสือที่ระลึก (ใบปลิวรองปกหน้าหลังก็ใช้ภาพถ่ายที่มีความเบลอมากเช่นกัน) หน้าปกแผนที่สถานที่จัดงานซัปโปโรโอลิมปิกเป็นต้น (ภาพที่ 14-15) เทคนิคการทำตัวอักษรให้เหมือนพุ้งด้วยความเร็วนี้ ต่อมาใช้ในหลากหลายบริบทที่ต้องการนำเสนอความเร็ว เช่น อะนิเมะหรือในภาพยนตร์ก็ตาม



ภาพที่ 13

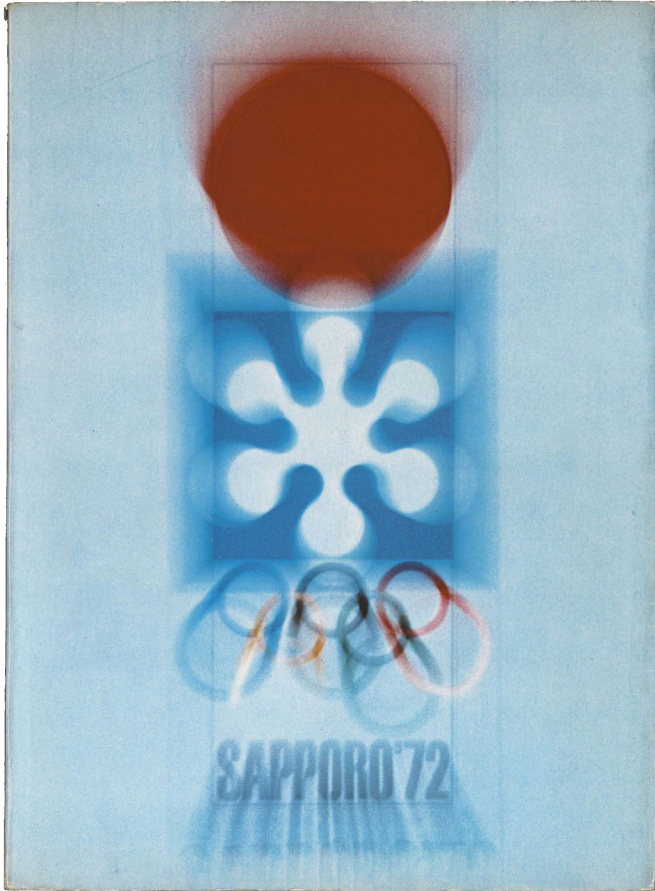
โฮะโฮะยะ กัน (Hosoya Gan, Designer)

Sapporo 1972 Olympic Winter Games Official Poster No.4

Photogravure

B1 1,030 × 728 mm.

1971



ภาพที่ 14

ซ้าย หน้าปก Sapporo Olympic Winter Games 1972 : official commemorative
issue

ขวา ใบปลิวรอกปกหน้าเล่มเดียวกัน





ภาพที่ 15

หน้าปก Sapporo Olympic Winter Games 1972: Official Map

4 คู่มือการออกแบบ (Design Guide Sheets)

คู่มือสำหรับการออกแบบ (Design Guide Sheets デザイン・ガイド・シート ภาพที่ 16) จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการจัดงานโอลิมปิกฤดูหนาวซัปโปโร (札幌オリンピック冬季大会組織委員会) มีไว้สำหรับเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ ให้มีความเข้าใจที่ตรงกันในการนำไปใช้ ประกอบด้วยกระดาษอาร์ตขนาด 240×260 มิลลิเมตร จำนวน 34 ใบปลิวเจาะรู โดยแยกออกเป็นสองส่วน A และ B มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

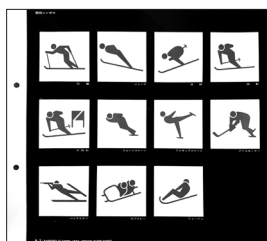
A-1	พิกโตแกรมสัญลักษณ์การแข่งขันกีฬา (競技シンボル)
A-2	พิกโตแกรมสัญลักษณ์พิธีเปิด พิธีปิด (競技シンボル) พิกโตแกรมสัญลักษณ์ของสถานที่และข้อมูลการบริการทั่วไป (施設シンボル)
A-3, A-4	พิกโตแกรมสัญลักษณ์ของสถานที่และข้อมูลการบริการทั่วไป (施設シンボル)
A-5	เครื่องหมายลูกศรต่าง ๆ (矢印)
A-6	ตำแหน่งการจัดวาง พิกโตแกรมสัญลักษณ์การแข่งขันกีฬา (競技シンボルの配置)
A-7	ตำแหน่งการจัดวาง พิกโตแกรมสัญลักษณ์ของสถานที่และข้อมูลการบริการทั่วไป (施設シンボルの配置)
A-8	ตำแหน่งการจัดวาง เครื่องหมายลูกศร (矢印の配置)
A-9	ตัวอักษรภาษาอังกฤษ (欧文書体) ตัวคอมพิวต์ Univers Bold (写真植字ユニバース ボールド)
A-10	ตัวอักษรภาษาญี่ปุ่น (和文書体) ตัวคอมพิวต์ Midashi Gothic Extended1 (写真植字 見出し用 ゴシック平体1) คะตะคะนะ
A-11	ตัวอักษรภาษาญี่ปุ่น (和文書体) ตัวคอมพิวต์ Midashi Gothic Extended1 (写真植字 見出し用 ゴシック平体1) ฮิระงานะ
A-12	ตัวอักษรภาษาอังกฤษ (欧文書体) ตัวคอมพิวต์ Univers Bold (写真植字ユニバース ボールド)

-
- * ในห้องสมุดกลางที่เมืองซัปโปโรที่เก็บรักษาเอกสารชุดนี้ไว้ หนึ่งในคู่มือจะมีแทรกกระดาษอาร์ตพับสองทบพิมพ์หน้าเดียว ทั้งชุดสีและขาวดำของแบบพื้นฐาน สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกไว้ด้านหลังของชุดคู่มือการออกแบบด้วยเนื้อหาเดียวกับของชุดขาวดำใกล้เคียงกับคู่มือสำหรับการออกแบบคือนำหน้า B-2 และ B-3 มาจัดวางองค์ประกอบใหม่ ส่วนชุดสีได้นำมาจากหน้า B-4 และ B-5 แล้วเพิ่มเติมคำสีที่ใช้ในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก (3.1 ที่ใช้ในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก)

A-13	ตัวอักษรภาษาอังกฤษ (欧文書体) ตัวคอมพิวต์ Univers Bold (写真植字ユニバース ボールド) ตัวเลขและอักษรพิเศษ
A-14	ตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นและอังกฤษ (和文・欧文書体) ตัวอย่างการจัดวางตัวญี่ปุ่นและอังกฤษร่วมกัน (和文・欧文併用配置例)
A-15	การจัดวางตัวอักษรภาษาอังกฤษ (欧文配置) ระบบของระยะห่างระหว่างตัวอักษรของตัว Univers Bold (ユニバース ボールド字間システム)
A-16	ตัวอย่างการใช้ร่วมกันของสัญลักษณ์ต่าง ๆ และตัวอักษร (シンボル・文字併用例) ตัวอย่างการจัดวางแบบหน่วยสี่เหลี่ยมจัตุรัส (スクエアタイプユニットによる配置例)
A-17	ตัวอย่างการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ (シンボル用例) ตัวอย่างการจัดวางแบบหน่วยสี่เหลี่ยมจัตุรัส (スクエアタイプユニットによる配置例)
A-18	สี (色彩)
B-1	สัญลักษณ์อย่างเป็นทางการ (公式マーク) รูปทรงพื้นฐาน (公式マーク 基本形)
B-2	สัญลักษณ์อย่างเป็นทางการ (公式マーク) รายละเอียดของสัญลักษณ์แบบแนวตั้ง (公式マーク 規定)
B-3	สัญลักษณ์อย่างเป็นทางการ (公式マーク) รายละเอียดของสัญลักษณ์แบบแนวนอนและสี่เหลี่ยมจัตุรัส (公式マーク 規定)
B-4	สัญลักษณ์อย่างเป็นทางการ (公式マーク) รูปทรงพื้นฐานมีสี (公式マーク 色彩)
B-5	สัญลักษณ์อย่างเป็นทางการ (公式マーク) รูปทรงพื้นฐานมีสีแบบต่าง ๆ (公式マーク 色彩バリエーション)
B-6	สี (色彩) สีขั้นที่ 1 Primary Color (プライマリーカラー)
B-7	สี (色彩) สีขั้นที่ 2 Secondary Color (セカンダリーカラー)
B-8	สี (色彩) ตัวอย่างชุดสี (配色例)
B-9, B-10	โคมไฟ (ちょうちん)
B-11, B-12, B-13	มาน (まんまく)
B-14, B-15	ธงญี่ปุ่น แนวตั้ง (のぼり)
B-16	ธง แนวนอน (旗)

โดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้ บรรณาธิการโดยคณะกรรมการจัดงานโอลิมปิกฤดูหนาวซัปโปโร (札幌オリンピック冬季大会組織委員；編) ควบคุมภาพรวมโดย คะทสึมิ มาสะรุ (Katsumi Masaru 勝見勝；監修) กำกับศิลป์โดย คุมะโกะ นะโอะคะทสึ (Kumagai Naokatsu 熊谷直勝；

A-1



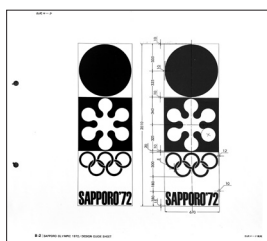
A-9



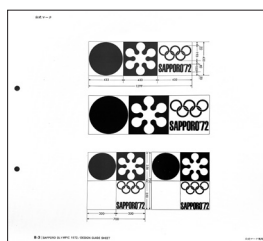
A-14



B-2



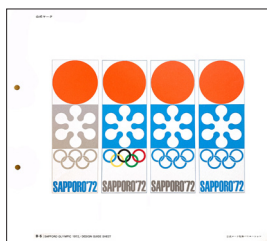
B-3



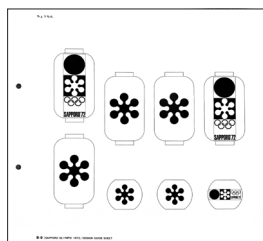
B-4



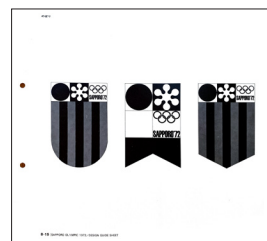
B-5



B-9



B-15



ภาพที่ 16

คณะกรรมการจัดงานโอลิมปิกฤดูหนาวซัปโปโร

Design Guide Sheets デザイン・ガイド・シート

240 × 260 mm.

1971

アートディレクション) ออกแบบโดย อุมิทสึ ทสึเนะมิ (Umitsu Tsunemi 梅津恒見 ; デザイン), ยะซะคิ คะทสึมิ (Yazaki Katsumi 矢崎勝美 ; デザイン) และเทะไร โนะบุฮิโกะ (Terai Nobu-hiko 寺井暢彦 ; デザイン) ได้รับความร่วมมือเรื่องตัวอักษรจาก ยะมะฟูจิ โชคิจิ (Yamafuji Shōkichi 山藤正吉 ; タイポグラフィ) ความร่วมมือเรื่องสีจาก อะโอะยะงิ มิเอะโกะ (Aoyagi Mieko 青柳美枝子 ; カラーリング) ความร่วมมือเรื่องสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกจาก นะงะ คะซุมะซะ (Nagai Kazumasa 永井一正 ; 公式マークデザイン)

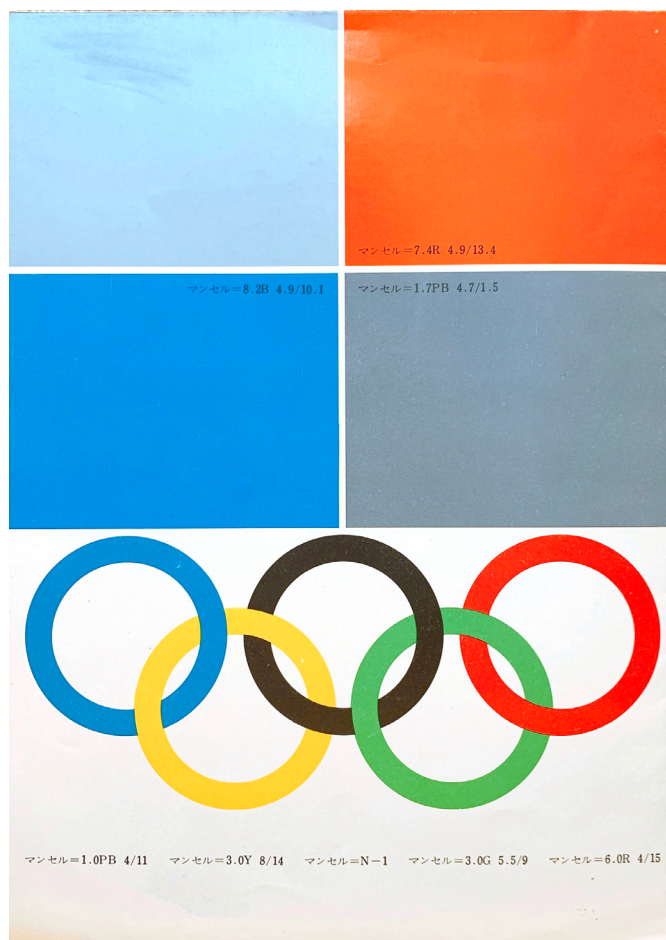
4.1 สีที่ใช้ในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก

หากดูจากคู่มือการออกแบบในแผ่นที่ B-4 และ B-5 (ภาพที่ 16) จะเห็นว่ามีการใช้สีในหลายรูปแบบ มีทั้งพิมพ์สีเงินแล้วประกอบกับอีกแปดสี คือมากที่สุด และน้อยที่สุด พิมพ์สองสี คือสีแดงของอิโนะมะรุกับสีน้ำเงินที่ใช้ทั้งพื้นหลังเกล็ดหิมะ ตัวอักษร SAPPORO'72 เส้นกรอบและรวมถึงสัญลักษณ์ห้าห่วงโอลิมปิกด้วย เพราะไม่ใช่แค่เพียงสิ่งพิมพ์ที่จะต้องมี สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกปรากฏ ทำให้ต้องมีการกำหนดค่าสีที่ชัดเจน ข้อกำหนดเรื่องสีที่ใช้ในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกมีระบุไว้ในระบบค่าสีมันเซลล์ (Munsell Color System ภาพที่ 17) ดังต่อไปนี้

สีที่ใช้ในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก

สีเงิน (พื้นหลังเกล็ดหิมะ)	ไม่ได้ระบุ
สีแดง (อิโนะมะรุ)	Munsell = 7.4R 4.9/13.4
สีน้ำเงิน (พื้นหลังเกล็ดหิมะ และตัวอักษร SAPPORO'72)	Munsell = 8.2B 4.9/10.1
สีเทา (ตัวอักษร SAPPORO'72 และเส้นกรอบ)	Munsell = 1.7PB 4.7/1.5
<u>สีของสัญลักษณ์ห้าห่วงโอลิมปิก</u>	
สีน้ำเงิน (สัญลักษณ์ห้าห่วง)	Munsell = 1.0PB 4/11
สีเหลือง (สัญลักษณ์ห้าห่วง)	Munsell = 3.0Y 8/14
สีดำ (สัญลักษณ์ห้าห่วง)	Munsell = N-1
สีเขียว (สัญลักษณ์ห้าห่วง)	Munsell = 3.0G 5.5/9
สีแดง (สัญลักษณ์ห้าห่วง)	Munsell = 6.0R 4/15

* ระบบค่าสีมันเซลล์ คือระบบการวัดค่าของสีที่มี 3 ตัวแปร คือ 1.Hue เจดสี (สีแดง R, สีเหลือง Y, สีเขียว G, สีน้ำเงิน B, สีม่วง P, สีเหลืองแดง YR, สีเขียวเหลือง GY, สีน้ำเงินเขียว BG, สีม่วงน้ำเงิน PB, สีม่วงแดง RP), 2.Value ความสว่างของสี (lightness 0-10) และ 3.Chroma ความบริสุทธิ์ของสี (purity)



ภาพที่ 17

คณะกรรมการจัดงานโอลิมปิกฤดูหนาวซัปโปโร

คำสีของสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก ในระบบค่าสีแมนเซลล์

B5 182 × 257 mm.

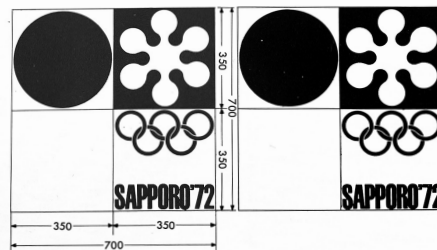
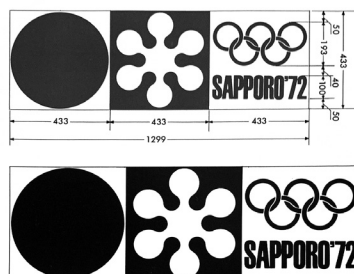
1971

4.2 สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก

สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกในครั้งนี้ออกแบบโดย นะงะ คะซุมะสะ (Nagai Kazumasa) มาจากการจัดประกวดแบบกำหนดชื่อนักออกแบบ เช่นเดียวกับสัญลักษณ์โตเกียวโอลิมปิกซึ่งถูกกำหนดรายชื่อโดย คะสึมิ มะสะรุ (Katsumi Masaru 勝見勝) มีนักออกแบบเข้าร่วมจำนวน 8 คน ประกอบด้วยนักออกแบบรุ่นใหญ่คือ คะเมะคุระ ยูสะคุ (Kamekura Yusaku 亀倉雄策) ฮะระ อิโระมุ (Hara Hiromu 原弘) และคุริยะกะวะ เคนอิจิ (Kuriyagawa Kenichi 栗谷健一) นักออกแบบรุ่นเยาว์คือ นะงะ คะซุมะสะ (Nagai Kazumasa 永井一正) ทะนะกะ อิคโค (Tanaka Ikko 田中一光) นะคะโจ มะสะโยชิ (Nakajo Masayoshi 仲條正義) โฮะชิยะ กัน (Hosoya Gan 細谷巖) และ วะดะ มะโคะโตะ (Wada Makoto 和田誠)

ในส่วนของการออกแบบสัญลักษณ์หรือโลโก้ นะงะได้กล่าวไว้ว่า สิ่งทีคะสึต้องการให้มีในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกครั้งนี้คือ ฮิโนะมะรุ (แปลตรงตัวว่าวงกลมแห่งพระอาทิตย์) หรือพระอาทิตย์ฤดูหนาวหรือสื่อถึงฮอกไกโด สัญลักษณ์ห้าห่วงโอลิมปิก ชื่อเมืองซัปโปโร และเลขปี 72 (แบบคริสต์ศักราช) ซึ่งนะงะก็ได้ออกแบบโดยใช้ ฮิโนะมะรุ เกล็ดหิมะ สัญลักษณ์ห้าห่วงโอลิมปิก และตัวอักษร SAPPORO 72 วางอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัสแต่ละอันแยกกัน และเพื่อง่ายต่อการนำไปใช้งานตามประเภทต่าง ๆ ทั้งแบบแนวดิ่ง แนวนอน และสี่เหลี่ยมจัตุรัส (永井一正, 2013: 95-96) (ภาพที่ 18)

ตัวอย่างการใช้สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกแบบแนวดิ่งคือโปสเตอร์ทางการทั้ง 4 ใบ (ภาพที่ 3, 5, 12, 13) ตัวอย่างการใช้แบบแนวนอนคือ หน้าปกตารางการแข่งขัน (ภาพที่ 19) ลักษณะเล่มทรงสูง มีการวางองค์ประกอบต่าง ๆ เป็นแนวนอนยาวทั้งส่วนบนตัวหนังสือขนาดใหญ่ ตารางการแข่งขันอย่างเป็นทางการ (公式日程表) ส่วนล่างที่แถบสีตามสีของโอลิมปิกตัวหนังสือสองภาษา SAPPORO OLYMPIC WINTER GAMES และ OFFICIAL PROGRAMME ตัวหนาขนาดใหญ่ ดีไซน์นี้จึงเหมาะที่จะใช้สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกแบบแนวนอน ตัวอย่างการใช้แบบสี่เหลี่ยม คือ ตัวเข้าชม (ภาพที่ 20) ทั้งพิธีเปิด พิธีปิด และการแข่งขันกีฬต่าง ๆ ใช้ดีไซน์เดียวกันทั้งหมด โดยนำฟิกโตแกรมกีฬต่าง ๆ มาใส่ตามประเภทของตัว ในบล็อกที่เว้นว่างไว้ของสัญลักษณ์แบบสี่เหลี่ยม ขยายขนาดสัญลักษณ์ให้ใหญ่เห็นฟิกโตแกรมของตัวประเภทนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน อีกหนึ่งตัวอย่างที่เหมาะสมกับการใช้สัญลักษณ์แบบสี่เหลี่ยมคือ เหรียญโอลิมปิก (ภาพที่ 21) ด้วยรูปทรงของเหรียญที่ใช้สัญลักษณ์แบบแนวดิ่งและแนวนอนได้ค่อนข้างยาก ลายนูนด้านหน้าเหรียญออกแบบโดยคะซึมิ ยากิ (Kazumi Yagi) ด้าน



ภาพที่ 18

นะงะ คะซุมะสะ (Nagai Kazumasa)

สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก แบบแนวตั้ง (รูปแบบการใช้สีต่างๆ) แบบแนวนอน และแบบ
สี่เหลี่ยมจัตุรัส

1966

หลังออกแบบโดย ทะนะกะ อิคุโอะ (Tanaka Ikkō) ตัวภาษาญี่ปุ่นด้านบนสัญลักษณ์ เขียนว่า การแข่งขันโอลิมปิกฤดูหนาวซัปโปโร (札幌オリンピック冬季大会) และบล็อกที่เว้นว่างก็ใส่ตัวอักษรภาษาอังกฤษ (XI OLYMPIC WINTER GAMES) ไว้ด้านในให้ข้อมูลครบถ้วน



ภาพที่ 19

หน้าปกตารางการแข่งขัน ที่ใช้สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกแบบเรียงกันเป็นแนวนอน



ภาพที่ 20

ตัวชมพิธีเปิดการแข่งขัน ที่ใช้สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส

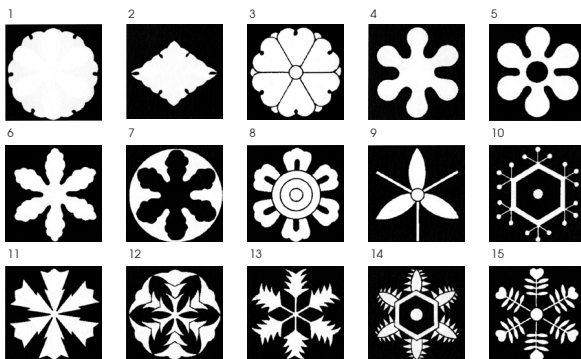


ภาพที่ 21

เหรียญโอลิมปิก ที่ใช้สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส

4.2.1 "หิมะ" ในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก

เนื่องจากสัญลักษณ์โตเกียวโอลิมปิกที่ออกแบบโดยคะมะคุระก็เป็นที่รู้จักไปทั่วโลกมาแปดปีแล้ว ซึ่งเป็นภาพที่ผู้คนจดจำและนึกถึงได้ง่าย นักออกแบบจึงเลือกที่จะใช้ฮิโนะมะรุลักษณะเดียวกันในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกครั้งนี้ด้วย แต่การใช่วงกลมสีแดงโทนร้อนอย่างฮิโนะมะนั้น ก็ทำให้นึกถึงบรรยากาศของฤดูหนาวได้ยาก จึงได้เพิ่มผลึกเกล็ดหิมะจากตราสัญลักษณ์ประจำตระกูล (family crest 家紋 ภาพที่ 22) เพื่อให้เห็นออกถึงความเป็นญี่ปุ่น เส้นที่มีความโค้งมนสวยงามของ "หิมะแรก" (Hatsuyuki 初雪 ภาพที่ 22 no.4) จึงเป็นแบบที่ถูกเลือกนำมาใช้ในครั้งนี้



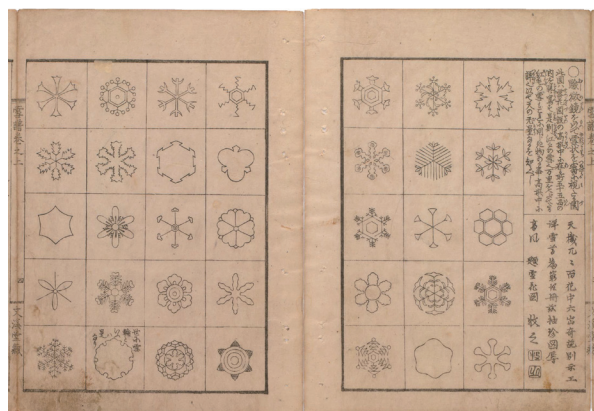
ภาพที่ 22

ตราสัญลักษณ์ประจำตระกูล "หิมะ" แบบต่างๆ

- * หนังสือเรื่องเล่าเมืองหิมะ Hokuetsu seppu (Snow Country Tales) เขียนโดยสุซูกิ โบะคุชิ (Suzuki Bokushi) ในบทแรกได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของหิมะแบบต่างๆ (ภาพที่ 23) และได้เขียนอธิบายความต่างของหิมะแรก (Hatsuyuki 初雪) ของเมืองร้อนที่บางปีก็ไม่มีหิมะตกอย่างเอโดะ และเมืองหนาวอย่างเอจิโกะในจังหวัดนิกะตะ ไว้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างมาก เพราะเมืองในเขตภูเขาที่หนาวมากนั้นไม่ได้มีความสนุกสนาน รื่นเริง ดังตาอย ชมวิวหิมะ แต่ถือว่าเป็นความลำบาก ซึ่ง "หิมะแรก" โดยมากจะเริ่มตกในช่วงปลายเดือนกันยายน หรือต้นเดือนตุลาคม ส่วน "หิมะจาง" (Awayuki 消雪 ภาพที่ 22 no.5) หรือเรียกอีกอย่างว่า "หิมะในฤดูใบไม้ผลิ" (Haru no yuki 春の雪) คือหิมะที่ตกลงมาปรอยๆ แบบบาง ละลายได้ง่าย ใช้เรียกหิมะของเมืองร้อนเพราะในเมืองหนาวจะเรียกว่า Awayuki (消雪) เหมือนกัน แต่ใช้คันจิคนละตัว ภาพประกอบของ Hokuetsu seppu ได้นำมาจากการศึกษาหิมะของโดะอิ โทะชิสุระ (Doi Toshitsura ภาพที่ 24) ใน Sekka zusetsu (An illustrated treatise on snow crystals)

鈴木牧之 (1836) 『北越雪譜 初篇 卷之上』 万笈園 27.

鈴木牧之著・池内紀現代語訳・解説 (1997) 『北越雪譜』 小学館 249.



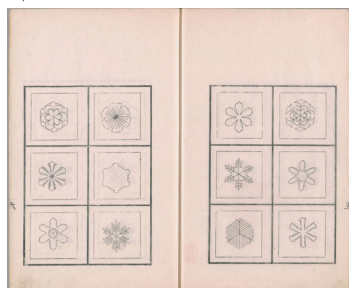
ภาพที่ 23

สุซุกิ โบคุชิ (Suzuki Bokushi)

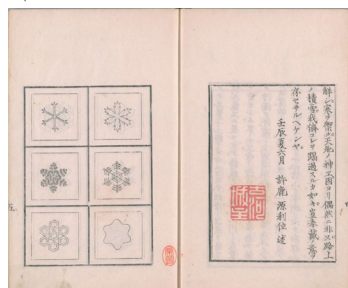
Hokuetsu seppu (Snow Country Tales)

1836

1 (p.6-5)



2 (p.5-4)



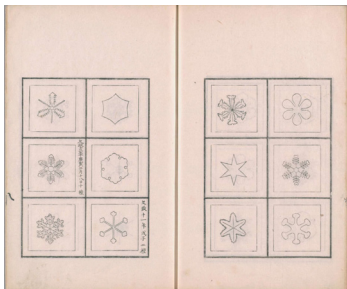
ภาพที่ 24

โดะอิ โทะชิสุระ (Doi Toshitsura)

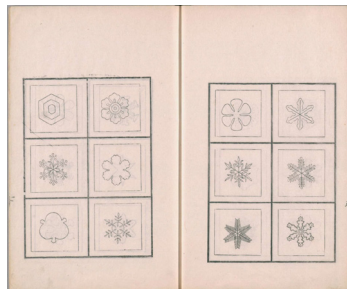
Sekka zusetu (An illustrated treatise on snow crystals)

1832

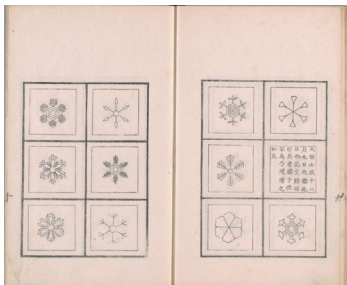
3 (p.8-7)



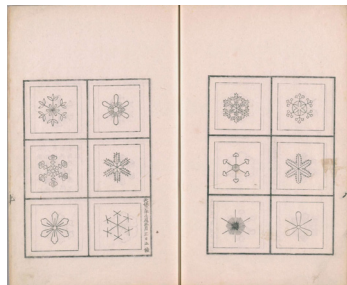
4 (p.7-6)



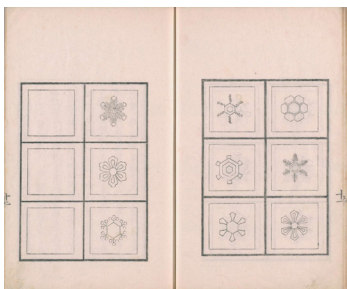
5 (p.10-9)



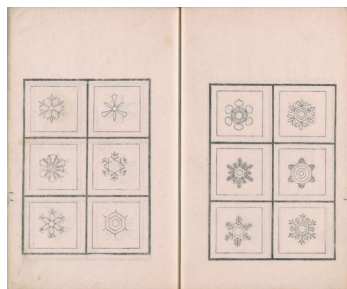
6 (p.9-8)



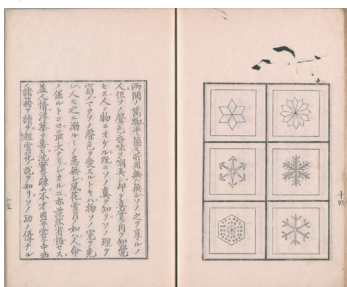
7 (p.12-11)



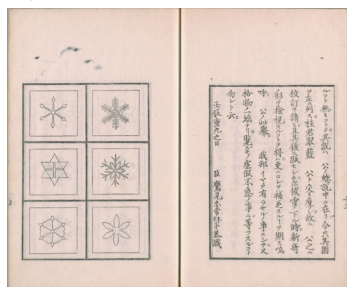
8 (p.11-10)



9 (p.15-14)

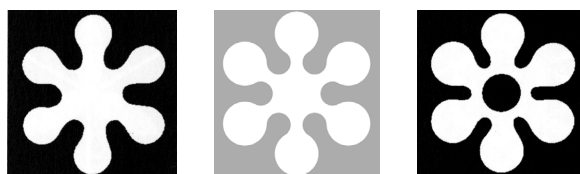


10 (p.14-13)



ฮิโนะมะรุและเกิลด์หิมะถูกขยายขนาดให้ใหญ่จนขีดกรอบ เรียงติดกันในขนาดที่เท่ากัน ใน ส่วนของสีพิเศษที่เลือกมาใช้คู่กับแดงสดของฮิโนะมะรุคือ สีเงิน ตรงเกิลด์หิมะและตัวอักษร

SAPORO'72 ซึ่งสัญลักษณ์โตเกียวโอลิมปิกจะใช้สีทองตรงตัวอักษร TOKYO 1964 เท่านั้น แม้ว่าเงางามจะเลือก "หิมะแรก" มาเป็นอย่างดี แต่คะเมะคุระไม่เห็นด้วยและกล่าวไว้ว่าที่เลือก มานั้นเป็น "หิมะในฤดูใบไม้ผลิ" (ภาพที่ 25)



หิมะแรก
(Hatsuyuki 初雪)

หิมะที่ใช้ใน
สัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก

หิมะในฤดูใบไม้ผลิ
(Haru no yuki 春の雪)

ภาพที่ 25

ภาพเปรียบเทียบตราประจำตระกูลลักษณะของหิมะและหิมะในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก
ซ้าย ตราประจำตระกูล หิมะแรก (Hatsuyuki 初雪)

กลาง หิมะในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก โดย นะงะ คะซุมะสะ (Nagai Kazumasa)

ขวา ตราประจำตระกูล หิมะในฤดูใบไม้ผลิ (Haru no Yuki 春の雪)

- * หนังสือรวมบทความตีพิมพ์ของคะเมะคุระ บท "ความงามของหิมะ" ได้ตีพิมพ์ไว้เมื่อวันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 1976 ใน NIIGATA NIPPO (新潟日報) ซึ่งคือหลังจากมีการออกแบบสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิกไปแล้ว 10 ปี ส่วนแรกของ บทความได้กล่าวถึงความชื่นชอบในการเล่นสกีของตัวเอง เมื่อฤดูหนาวมาถึงแม้ว่าจะยุ่งเพียงใดก็ตาม ต้องหา ทางไปเล่นสกีให้ได้ เรียกได้ว่าการทำงานเป็นช่วงรอยต่อที่ว่างจากการเล่นสกีเสียมากกว่า จึงทำให้ได้รู้จักผู้คน ที่อยู่ในแวดวงนี้เป็นจำนวนมาก และได้รับงานออกแบบที่เกี่ยวกับสกีมากขึ้น งานออกแบบโลโก้ของกลุ่มองค์กร สกีแต่ละประเภทนั้นก็ทำมาแล้วแทบจะทั้งหมด แม้ว่าจะออกแบบโลโก้เกี่ยวกับสกีแต่ก็ไม่ใช่สิ่งที่จะใช้สกีใน การสื่อความ ยิ่งในแง่รูปทรงของโลโก้ก็ยิ่งเป็นไปได้เลยที่จะทำให้โลโก้ดูออกมานุ่มและยาวแบบนั้น ดังนั้น ธรรมชาติและหิมะจึงถูกเลือกนำมาใช้สื่อความหมายแทน และเกิลด์หิมะก็เป็นคำตอบที่ดีที่สุด รูปทรงของเกิลด์ หิมะจะขึ้นอยู่กับอุณหภูมิในแต่ละวันนั้นๆ หากวันไหนอากาศหนาวเย็นเกิลด์หิมะก็จะมีมุมแหลมคม และเป็นมุม จะป้านในวันที่อากาศอุ่นขึ้น ซึ่งก็ง่ายเลยที่จะออกแบบเกิลด์หิมะให้ไม่ซ้ำกับดีไซน์ที่เคยมีคนทำไว้แล้ว ในตอน สุดท้ายคะเมะคุระ ได้กล่าวถึงหิมะที่ใช้ในสัญลักษณ์ซัปโปโรโอลิมปิก ในตอนนั้นคะเมะคุระก็มีชื่ออยู่ในคน ที่ถูกกำหนดให้เข้าร่วมประกวดเช่นกัน เกิลด์หิมะที่ถูกเลือกในตอนนั้น คะเมะคุระมองว่าเป็นหิมะที่ละลายแล้ว เสียมากกว่า ในตราประจำตระกูลของญี่ปุ่นจะเรียกว่า "หิมะจาง" (Awayuki 消雪) คือหิมะที่อยู่ในฤดูใบไม้ผลิ ซึ่งไม่สามารถเล่นสกีได้ ความคิดเห็นนี้ไม่ใช่เพียงคะเมะคุระเท่านั้น กลุ่มคนรู้จักที่เล่นสกีก็ล้วนเห็นด้วยเช่นกัน ในความเห็นของคะเมะคุระต้องนับว่าคณะกรรมการที่ตัดสินและตัวนักออกแบบเอง แทบไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับ สกีหรือหิมะเลยสักนิดเดียว 亀倉雄策 (1983) 『雪の美学』 『曲線と直線の宇宙』 講談社 58-60.

5 สรุป

ในงานออกแบบกราฟิกสำหรับโอลิมปิกครั้งนี้มีการนำเสนอภาพถ่ายและภาพกราฟิกที่เน้นแนวคิด “ความเคลื่อนไหว” และ “ความเร็ว” อย่างชัดเจน ทั้งสื่อแบบภาพถ่ายและภาพที่มาจากตัวอักษร มีการใช้สื่ออย่างภาพถ่ายและเทคนิคการสร้างภาพกราฟิกมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสดงออก ในบริบทของงานออกแบบระดับนานาชาติของ ค.ศ. 1972 ต้องนับว่ามีความใหม่และน่าสนใจในตัวเองมากกว่าแค่การนำเสนอความสวยงามเท่านั้น

บรรณานุกรม

จิรายุ พงษ์วรุตม์ (2020) “กราฟิกดีไซน์ของโปสเตอร์โอลิมปิกที่โตเกียว 1964”. วารสารศิลป์
พิธีศรี, 7, 2 (เมษายน) : 18-50.

Vardaman, James M. (2006) *Contemporary Japanese History: since 1945*. 東京 : IBC
パブリッシング.

The Organizing Committee for the Sapporo Olympic Winter Games. (1973). *The
Official Report of the Organizing Committee of the XIth Winter Olympic Games
1972 at Sapporo*. Accessed September 9, 2020. Available from <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/18913/rec/41>

The Olympic Studies Centre. (2018). *Olympic Winter Games Posters from Chamonix
1924 to PyeongChang 2018*. Accessed September 9, 2020. Available from
<https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Fact-sheets-Reference-Documents/Games/Posters/Reference-document-OWG-Posters.pdf>

The Organizing Committee for the XIth Olympic Winter Games Sapporo 1972. (1972).
Sapporo Olympic Winter Games 1972: official commemorative issue. Accessed
September 9, 2020. Available from https://library.olympic.org/Default/doc/SYRACUSE/38771/sapporo-olympic-winter-games-1972-official-commemorative-issue-sapporo-olympische-winterspiele-1972-?_lg=en-GB

The Organizing Committee for the XIth Olympic Winter Games Sapporo 1972. (1972).
Sapporo Olympic Winter Games 1972: official map. Accessed September 9,
2020. Available from <https://library.olympic.org/Default/doc/SYRACUSE/20633>

The Organizing Committee for the XIth Olympic Winter Games Sapporo 1972. (1972).
Sapporo Olympic Winter Games 1972: official programme. Accessed September 9, 2020. Available from <https://library.olympic.org/Default/doc/SYRACUSE/20575>

永井一正 (2013) *永井一正ポスター美術館*. 六耀社

亀倉雄策 (2005) *亀倉雄策のデザイン*. 六耀社

亀倉雄策 (1983) *曲線と直線の宇宙*. 講談社

亀倉雄策 (2015) 誕100年亀倉雄策展 = The 100th anniversary of the birth: Yusaku Kamekura exhibition : グラフィックデザイナーの全貌. 新潟県立万代島美術館

古沢恒敏 (2014) 正しい家紋台帳5000. 金園社.

根市 G. 高志 (1971) オリンピック英会話 第1~4集. 札幌市

札幌オリンピック冬季大会受入対策協議会接遇委員会／企画 (1971) 会話とマナー 外国のお客様を暖かく迎えるために ホテル・旅館用. 札幌商工会議所

札幌オリンピック冬季大会受入対策協議会接遇専門委員会／企画 (1972) 四カ国語指差し会話集. 札幌市オリンピック局

札幌オリンピック冬季大会組織委員会 (1971) デザイン・ガイド・シート. 札幌オリンピック冬季大会組織委員会.

田中一光デザイン室 (1998) TANAKA IKKO 田中一光：伝統と今日のデザイン. トランスアート.

土井利位 (1832) 雪華図説. Accessed September 9, 2020. Available from. <https://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/2536975>

東京国立近代美術館 (1996) 亀倉雄策のポスター：時代から時代へ・1953年ー1996年の軌跡. 東京国立近代美術館

藤川清 (1977) スキー写真の魅力ー山と雪と人を美しくとらえるために (新技法シリーズ). 美術出版社.

鈴木牧之 (1836) 北越雪譜. 初篇 巻之上. 万笈閣 Accessed September 9, 2020. Available from. https://toyama.repo.nii.ac.jp/?action=repository_uri&item_id=7472&file_id=18&file_no=1

鈴木牧之著；池内紀現代語訳・解説 (1997) 北越雪譜. 小学館

บรรณานุกรมภาพ

- ภาพที่ 1 จิรายุ พงษ์วรุตม์. (2020). อ้างจาก. 根市 G. 高志 (1971) **オリンピック英会話 第1 ~4集**. 札幌市
- ภาพที่ 2 จิรายุ พงษ์วรุตม์. (2020). อ้างจาก. The Organizing Committee for the Sapporo Olympic Winter Games. (1973). **The Official Report of the Organizing Committee of the XIth Winter Olympic Games 1972 at Sapporo**. Accessed September 9, 2020. Available from <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll8/id/18913/rec/411111>
- ภาพที่ 3 Victoria and Albert Museum. **Sapporo '72 XI Olympic Winter Games**. Accessed September 9, 2020. Available from <http://collections.vam.ac.uk/item/O137701/sapporo-72-xi-olympic-winter-poster-kono-takashi/>
- ภาพที่ 4 田中一光デザイン室 (1998) **TANAKA IKKO 田中一光：伝統と今日のデザイン**. トランスアート
- ภาพที่ 5-6 亀倉雄策 (2015) **誕100年亀倉雄策展 = The 100th anniversary of the birth: Yusaku Kamekura exhibition : グラフィックデザイナーの全貌**. 新潟県立万代島美術館
- ภาพที่ 7 藤川清 (1977) **スキー写真の魅力—山と雪と人を美しくとらえるために (新技法シリーズ)**. 美術出版社.
- ภาพที่ 8-12 亀倉雄策 (2015) **誕100年亀倉雄策展 = The 100th anniversary of the birth: Yusaku Kamekura exhibition : グラフィックデザイナーの全貌**. 新潟県立万代島美術館
- ภาพที่ 13 **Sapporo '72 - XI Winter Olympic Games - Japan**. Accessed September 9, 2020. Available from <https://www.posterteam.com/content/491/Sapporo-72---XI-Winter-Olympic-Games---Japan>
- ภาพที่ 14 The Organizing Committee for the XIth Olympic Winter Games Sapporo 1972. (1972). **Sapporo Olympic Winter Games 1972: official commemorative issue**. Accessed September 9, 2020. Available from https://library.olympic.org/Default/doc/SYRACUSE/38771/sapporo-olympic-winter-games-1972-official-commemorative-issue-sapporo-olympische-winterspiele-1972-?_lg=en-GB
- ภาพที่ 15 The Organizing Committee for the XIth Olympic Winter Games Sapporo 1972. (1972). **Sapporo Olympic Winter Games 1972: official map**. Accessed

September 9, 2020. Available from <https://library.olympic.org/Default/doc/SYRACUSE/20633>

ภาพที่ 16-18札幌オリンピック冬季大会組織委員会 (1971) デザイン・ガイド・シート. 札幌オリンピック冬季大会組織委員会.

ภาพที่ 19 The Organizing Committee for the XIth Olympic Winter Games Sapporo 1972. (1972). *Sapporo Olympic Winter Games 1972: official programme*. Accessed September 9, 2020. Available from. <https://library.olympic.org/Default/doc/SYRACUSE/20575>

ภาพที่ 20 The Organizing Committee for the XIth Olympic Winter Games Sapporo 1972. (1972). *Sapporo Olympic Winter Games 1972: official commemorative issue*. Accessed September 9, 2020. Available from. https://library.olympic.org/Default/doc/SYRACUSE/38771/sapporo-olympic-winter-games-1972-official-commemorative-issue-sapporo-olympische-winterspiele-1972-?_lg=en-GB

ภาพที่ 21 IOC. *Sapporo 1972 Medals*. Accessed September 9, 2020. Available from. <https://www.olympic.org/sapporo-1972-medals>

ภาพที่ 22 จิรายุ พงศ์วรรตม์. (2020). อ้างจาก 古沢恒敏 (2014) 正しい家紋台帳5000. 金園社

ภาพที่ 23 鈴木牧之 (1836) 北越雪譜. 初篇 卷之上. 万笈閣. Accessed September 9, 2020. Available from. https://toyama.repo.nii.ac.jp/?action=repository_uri&item_id=7472&file_id=18&file_no=1

ภาพที่ 24 จิรายุ พงศ์วรรตม์. (2020). อ้างจาก 土井利位 (1832) 雪華図説. Accessed September 9, 2020. Available from. <https://dl.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/2536975>

ภาพที่ 25 จิรายุ พงศ์วรรตม์. (2020). อ้างจาก 古沢恒敏 (2014) 正しい家紋台帳5000. 金園社